

N:o 174.

Af Herr P. Staaff: Med förslag till förändrad lydelse för mom. 2 och 3 i 9 § af Kongl. förordningen den 6 Augusti 1864 angående grunderna för hemmansklyfning och jordafsöndring.

Sedan i 1 mom. 9 § af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga förordning angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864 föreskrifvits, att å jord, som från hemman eller lägenhet afsöndras, skall årlig afgäld läggas i spanmål eller annan lämplig räntepersedel, stadgas vidare i 2 mom.: »afhandling rörande jordafsöndring skall ingifvas till Vår Befallningshafvande, som har att tillse, huruvida den i afseende å afsöndringens storlek är med denna förordning öfverensstämmande, samt pröfva den öfverenskomna afgälden och densamma, der den befinnes tillräcklig, fastställa, men i annat fall, högre lämplig afgift bestämma.»

Detta stadgande är *i många fall öfverflödigt*, föranleder *alltid* kostnad och kan *åstadkomma orättvis beskattning*, hvadan det torde böra utbytas mot ett annat, som med nödigt skydd befriar från antyddas olägenheter. Ofta är den öfverenskomna årliga afgälden utaf jordafsöndringen till hemmanet billig och rättvis; då är inblandning af tredje man, här staten, representerad af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, *öfverflödig*. Staten uttager sina af Riksdag eller annan kompetent myndighet bestämda skatter af hemmanet, dess jord må egas eller brukas af en eller flera personer, hvarom ock 13 § uti förordningen innehåller särskild bestämmelse, och kan alltså icke förlora sin rätt, äfven om afgälden ej vore tillräcklig. Skulle afgälden vara så låg, att hemmanet, hvarifrån afsöndringen skett, derigenom slutligen råkade i ödesmål, hvilket på åtminstone 150 år inom motionärens ort aldrig inträffat, må staten då ingripa och genom sina tjenstemän enligt redan gifna författningar söka rättelse. Afgälden må alltså vara antingen för låg eller för hög, det allmänna, staten, lider dock derigenom ingen skada. Ock för öfrigt har staten här åtagit eller tillvällat sig ett aldrig åskadt förmynderskap för ena parten, hemmanet, men icke för den andra, den afsöndrade lägenheten. Afgälden kan möjligen hafva blifvit så

högt föreskrifven, att afsöndrade lägenheten derigenom råkar i ödesmål; men deremot är ingen kontroll föreskrifven; således, vore stadgandet om pröfningen nödvändig, förefinnes härvid en ofullständighet. Någon olägenhet har dock deraf icke försports.

Den föreskrifna pröfningen *föranleder alltid till kostnad*. Ansökning i ämnet, med afskrift af den upprättade afhandlingen, skall till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingifvas; denna ansökning förses med resolution, i flesta fall att landtmätare, kronofogde och häradskrifvare skola inkomma med yttranden om afgäldens tillräcklighet, och derefter meddelas utslag. Lösen för resolution, utslag och betyg, ej sällan äfven ersättning för nödig befunnen mätning och gradering eller uppskattning, kommissionsarvoden eller ock kostnad för särskilda resor, uppgå mängen gång till vida högre belopp än flera års sammanräknade afgälder; kostnader och besvär desto tyngre att utgöra, som nyttan deraf är ingen, enligt hvad som blifvit bevisadt, men följden orättvis, hvad som skall bevisas.

Sjelfva beskattningen eller afgäldsbestämmelsen kan, oaktadt alla nu uppräknade besvär och kostnader, hvilka i och för sig sjelfva äro en beskattning, ingalunda ringa i förhållande till den afsöndrade lägenhetens mängen gång obetydliga värde, ej sällan blifva *orättvis*. När afgälden skall pröfvas, måste ett, låt vara flera års utgifter uppskattas i penningar och summan fördelas på hela hemmanets jorduppskattning, att derigenom måtte utrönas huru den förhåller sig till den afsöndrade lägenhetens uppskattade egovälde. Här uppstå många svårigheter, att ej säga omöjligheter, att träffa det rätta. En mängd in natura prestationer förekomma, såsom vägunderhåll, byggnad af allmänna hus; under en vinter kan vägunderhåll kosta tio gånger mera än under en annan, sommarvägarne fordra under en regnig sommar långt flera dagsverken än under en torr, kyrko- prestgårds- och skolhusbyggnader inträffa under några år, under andra icke; kronoskjuts, inqvartering äro i krigstider mångfaldigt svårare att utgöra än under fredliga, och mera dylikt; allt detta skall likväl nu uträknas till en bestämd penningesumma, och denna utgöra grunden för den beskattning, som *skall gälla för all framtid*. Svårigheten ökas deraf, att en del skatter försvinna: bränvinsskatt af jord, salpetergård och passevolance; en del underlättas, såsom rotering, derigenom att staten bekostar en del, såsom bidrag till båtsmansbeklädning, till gästgifveriskjutsen under vissa vilkor; en del tillkomma: folkskoleafgifter, skolhusbyggnader o. s. v., och hvad förr inträffat kan ock hädanefter hända.

Derefter kommer svårigheten att bestämma ett rättvist förhållande emellan uppskattad in- och afrönsningsjord. Ett hemman med t. ex. 20 tunland i full grad åker, sval och äng samt 100 tunland skog afsöndrar en lägenhet af 5 tunland skogsmark; huru stor andel utgör nu denna afsöndring i förhållande till hela hemmanets verkliga godhet uti inegor och skog. Jag fruktar, att äfven den skickligaste jordbrukare och kameralist här komme till korta, och likväl måste detta afgöras af mängen gång i detta hänseende oerfarne personer och läggas till grund för beskatt-

ningen af den afsöndrade lägenheten och detta för all framtid, då upplåtelsen skett för alltid.

Jag tror mig således hafva bevisat, att stadgandet i 2 mom. är i många fall öfverflödigt, att det alltid föranleder till kostnad och mången gång till orättvis beskattning; hvadan ock, då i hänsigt till afsöndringens storlek, den rättelse, som af annan grundegare, än den som upplåtit, kan vilja påfordras, alltid och när som helst, oberoende af stadgandet i omberörda § och mom. står att vinna, jag tillåter mig vördsamt föreslå:

det måtte Riksdagen hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utfärdandet af en författning, hvarigenom stadgas, att andra och tredje mom. af 9 § i Kongl. Maj:ts förnyade förordning angående grunderna för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864 skola erhålla följande förändrade lydelse:

2 mom. I fall af tvist bestämme på anmodan af jordegare eller afsöndringsinnehafvare Konungens Befallningshafvande afgäldens belopp.

3 mom. Innan sålunda inkommet ärende af Konungens Befallningshafvande afgöres, må icke allenast — — — — (i öfrigt lika med författningen).

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 30 Januari 1873.

Pehr Staaff.